

PARADOKSLAR...

Ahmet Dervişoğlu-Reşat Satılmış
Yılmaz Koleji, ANTALYA

"Bu sayfada yazılı hiç bir şeyi okumayın." Buna benzer paradokslar ya kendileriyle çelişiyor gibi görünürler; anlamsız ya da şaşırtıcı sonuçlara varırlar ya da kısır döngü biçimindedirler. Paradokslar yüzyıllar boyunca insanları büyülemiş ve hayrete düşürmüştür. Paradokslar; edebiyat, bilim ve matematikten günlük yaşama kadar çok değişik alanlarda rastlanır. Ne tür bir paradoks olursa olsun, ortaya çıkan sorular ve karışıklık hem ilginç hem de eğlendiricidir. Özellikle matematiksel paradokslar yeni buluşlara yol açabilir.

EPİMENİDES PARADOKSU Antik çağdan beri bilinen bir paradoksun ilk ifadesi şöyle yapılmıştır: Bütün Giritliler yalancıdır, EPİMENİDES de Giritlidir. EPİMENİDES "Ben yalan söylüyorum" diyor. EPİMENİDES doğru söylüyor mu?" Hayır, çünkü Giritlidir; o halde yalancıdır; ama "Ben yalan söylüyorum" derken yalan söylüyorsa, o zaman doğru söylüyor. Bu durumda çelişki kaçınılmazdır.

İKİYE BÖLME PARADOKSU: Yolcu, belirli bir uzaklığa gidecektir. Önce gideceği yolun yarısını; sonra kalan yolun yarısını; sonra kalanın yarısını, ... yürümek zorundadır. Bu durumda hiç bir zaman gideceği yolun sonuna ulaşamayacaktır...

EUBLİDES PARADOKSU: Yunanlı düşünür EUBLİDES (M.Ö. 4. YY) hiç bir zaman bir kum yığını oluşturamayacağını söylemiştir. Ona göre, bir kum tanesi, bir kum tepesi ya da yığını değildir. Ve eğer bir tanesinin üstüne başka bir kum tanesi konursa, bunlar da bir yığını oluşturamaz. Eğer başlangıçta kişinin bir kum yığını yoksa, elinde olana bir ekleyerek bir yığını oluşturamaz; bu nedenle hiç bir zaman bir kum yığınına sahip olunamaz.

WALT KELLEY PARADOKSU: "Düşmanla karşılaştık ve o biziz."

OSCAR WILDE PARADOKSU: "Günah işlemenin tek yolu onu kabul etmektir."

DON KİŞOT PARADOKSU: Sanço Panço, Barataria adasının yöneticisidir. Adaya gelen herkes niçin geldiğini belirtmek zorundadır:

Doğruyu söyleyenler, serbest kalacak; yalan söyleyenler ise asılacaklardır. Günün birinde bir yolcu gelir ve "Ben asılmak için geldim" der. Şimdi Sanço ne yapmalıdır?

ANONİM BİR PARADOKS: "Bu açıklamayı yok sayın."

BERNARD RUSSELL 'IN PARADOKSU: Bernard RUSSELL bir gün MOORE 'a şunu sorar: "Söylediğin her şey doğru mudur?" MOORE biraz düşünür ve yanıt verir: "Hayır." Sizce, MOORE yalancı birisi midir?

SÜRPRİZ SINAV PARADOKSU: Pazartesi günü bir profesör sınıfa şöyle söylüyor: "Bu hafta içinde önceden öngörülemeyen bir günde sürpriz bir sınav yapacağım. Sınav günü bugün olabilir, salı, çarşamba, perşembe ya da cuma günü olabilir. Sınav günü sabahı sınıfa geldiğinizde o gün sınav olacağını bilmeyeceksiniz." Bunu duyunca şuna karar verdim: "Profesör bu hafta sınav yapamaz." Acaba bu sonuca hangi mantıkla vardım?

BERBER PARADOKSU: Bir köyde bir berber kendi tıraş olamayan herkesi tıraş eder. Berberi kim tıraş edecek?

CANTOR PARADOKSU: Kümeler kuramının babası Georg CANTOR (1845-1918) bir kümenin tüm altkümelerinin, başlangıçtaki kümeden daha çok elemana sahip olduğunu göstermiştir. Bu özellik bütün kümelerin kümesi için de geçerli midir?

YALANCININ OYUNU PARADOKSU: Bir adam hapistedir. Hücrenin iki kapısı ve her kapıda birer gardiyan vardır. Kapıların biri özgürlüğe açılır, öbürüyse sahtedir. Gardiyanın biri her zaman doğruyu, diğeryse her zaman yalan söyler. Onları tanımayan mahkumun, özgürlük kapısını öğrenmek için yalnızca bir soru sorma hakkı vardır. Doğru olan yanıtı alabilirse, özgürlüğüne kavuşacaktır. Nasıl bir soru sorması gerekir?

VELASQUEZ ve ESCHER 'in TABLOLARI: Bunlar "otoreferans" paradokslarının resimleridir. Escher 'in elleri kendini çizen elleri çiziyor. Bu resim sonsuz bir dizi şeklinde yorumlanabilir. VELASQUEZ yalnızca aynadaki görüntülerini gördüğü insanların portrelerini çizen ressamı resmediyor; çocuklar tablonun seyircileri olan bize bakıyorlar. O halde, konu, tablonun bizzat kendisidir.